

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Про необхідність упровадження інноваційної моделі розвитку України ведуть розмови на всіх рівнях державної влади вже два десятиліття. На інновації покладалися великі надії, розраховували, що вони швидко дозволять вирішити багато проблем вітчизняної економіки. На жаль, до сих пір цього не сталося.

Однією з причин незадовільної інноваційної діяльності є недостатнє стимулювання створення складної інноваційної продукції. Ухвалений ще у 2002 році закон «Про інноваційну діяльність» передбачав пільги підприємствам, які будуть впроваджувати інновації. Однак на практиці це не виконувалось. Крім того вони передбачались лише для прибуткових підприємств. Хоча, як засвідчили результати розрахунків, якщо збитковим суб'єктам підприємництва знизити на 10% податкові відрахування терміном на 5 років, то це дозволить, практично не зменшивши доходів бюджету, придбати таким підприємствам певну кількість сучасного обладнання. У свою чергу це дасть їм можливість підвищити свій технічний рівень і сприятиме їхньому подальшому переходу до числа успішних компаній.

За даними експертної оцінки, основними факторами, що перешкоджають технологічним інноваціям в Україні є: нестача власних грошових коштів (40%), низький рівень науково-технічного прогресу (27%), висока вартість технологічних інновацій (16%). Інноваційна діяльність багатьох вітчизняних підприємств зводиться до того, що вони ввозять з-за кордону дороге обладнання, яке вже було у користуванні. Так для підприємців виходить простіше: замість того, щоб витратити час і зусилля над створенням нової продукції, перебудовувати виробництво, можна отримати легку вигоду. Проте таке обладнання інколи вважається не кращим за вітчизняне, через деякий період часу воно потребуватиме ремонту, а обслуговування іноземного обладнання досить дороге.

Ще однією важливою причиною успішного здійснення інноваційної діяльності є наявність кваліфікованих спеціалістів. Саме вони повинні перетворити ідею в інноваційний продукт. Тому на перший план виходить проблема підготовки сучасної молоді, зміни політики уряду і спрямування її на розвиток творчих здібностей людей, повернення кваліфікованих спеціалістів з-за кордону.

У процесі створення і реалізації інновацій беруть участь багато суб'єктів підприємницької діяльності. До них відносяться безпосередньо підприємства, наукові установи, банки, венчурні підприємства, держава в особі органів державного управління і контролю за інноваційними процесами і т.д. Ці організації, як правило, відокремлені один від одного, перебувають у різному підпорядкуванні, що ускладнює координацію взаємодії між ними. На сьогодні у США в процесі створення інновацій застосовуються так звані великі кластери. До них входять усі ланки, які беруть участь в інноваційному процесі: постачальники сировини, комплектуючих, виробники. На договірній основі в ряді випадків створюється тимчасове загальне керівництво такими об'єднаннями. Це дозволяє оперативно узгоджувати всі необхідні питання, що скорочує терміни створення та реалізації нововведень, перешкоджаючи їх моральному старінню, сприяє зниженню відповідних витрат і підвищенню якості інновацій. Використання такого досвіду було б актуальним і для України.

Проведений аналіз інноваційної діяльності свідчить, що головною причиною низької активності вітчизняних підприємств є відсутність мотивації до організації високопродуктивних інновацій. Інноваційна діяльність є малоприбутковою (низькорентабельною) та більш ризикованою, порівняно з іншими видами діяльності. Формами стимулювання інноваційної діяльності можуть бути: встановлення податкових канікул, фінансування частин науково-прикладних досліджень за рахунок бюджету чи позабюджетного фонду, державне замовлення інноваційної продукції.